

Muzeul Gorjului

EXPOZIȚIA PERMANENTĂ A SECȚIEI DE ISTORIE

de ELENA UDRIȘTE, OTILIA GHERGHE,
PETRE GHERGHE, GHEORGHE CALOTOIU

Noua expoziție de bază a Secției de istorie a Muzeului județean Gorj prezintă vizitatorilor, prin mijlocirea pieselor muzeistice originale și a documentelor de epocă, principalele momente ale evoluției istorice din această străveche vatră de civilizație, în contextul istoriei naționale a poporului român.

Expoziția, amenajată într-o concepție muzeografică modernă, pe o suprafață de cca. 1 000 mp, pune în valoare principalele momente ale luptei locuitorilor din așezările județului pentru libertate socială și independență națională, evidențiază eroismul strămoșilor și munca generațiilor de astăzi pentru victoria socialismului.

Partea de început a expoziției înlesnește vizitatorului cunoașterea unor fapte de viață petrecute cu milenii în urmă. O hartă a descoperirilor arheologice din *paleolitic și neolitic*, din Gorj, ilustrează faptul că și la noi s-au succedat de-a lungul mileniilor, corespunzător legilor obiective ale dezvoltării istorice, orînduirile sociale cunoscute pe plan universal, acumulîndu-se o bogată civilizație materială și spirituală.

Dintre exponate rețin atenția în mod deosebit vestigiile descoperite în Peștera Cioarei de la Boroșteni, comuna Peștișani, unde, pe patul peșterii a fost depistat, prin analiză, de polen, un depozit de floră interglaciară, intrat în literatura de specialitate sub denumirea de „interglaciarul Boroșteni”. De asemenea, în aceeași depunere interglaciară, a fost identificat un strat de cultură paleolitic, care a fost considerat de cercetători ca fiind cel mai vechi din peșterile carpatice din România. În

vitrine, rețin atenția : racloare, lame, vîrfuri de săgeți, cît și două cranii de *ursus spelaeus* găsite pe o vatră de foc. În continuare, sînt prezentate materiale arheologice descoperite în Peștera Muierilor de la Baia de Fier : cuțite pentru jupuit din os, străpungătoare din os și diferite unelte executate din piatră : răzuitoare, racloare, vîrfuri de săgeți, așchii, lame de silex și un nucleu de silex, pe care se observă cu ușurință locul de unde s-au desprins „lamele”, ceea ce sugerează vizitatorului și tehnica de prelucrare a silexului.

În contextul acestui bogat și variat material ilustrativ și tridimensional, un loc central îl ocupă craniul de *homo sapiens fossilis* (mulaș), descoperit de regretatul C.S. Nicolăescu-Plopșor, și care, tratat cu C¹⁴, a fost datat la cca. 29 000 de ani î.e.n.

Spațiul următor a fost rezervat prezentării epocii neolitice pe pămîntul Gorjului. Reține atenția, în mod special, bogăția uneltelor din piatră : măciuci, topoare, de mărimi și forme diferite, care ilustrează progresul în prelucrarea pietrei.

Dintre obiectele tridimensionale, nu lipsesc rîșnițele de mîna, săpăligă din corn de cerb, greutăți din lut pentru războiul de țesut sau pentru scufundarea plasei de pescuit, figurinele antropomorfe din lut etc.

Perioada de trecere de la neolitic la epoca bronzului este marcată de prezentarea *Culturii Coțofeni*, cultură foarte răspîdită în Oltenia, deci și în Gorj, (peste 20 de așezări), ce se caracterizează, în general, prin vase ceramice cu forme plăcute și bogat ornamentate. Dintre localitățile gorjene unde această cultură este bine reprezentată, amintim : Schela-Cornicelu, Turburea, Vîrț-Telești, Cracul Răchițelei-Runcu ș.a.

Epoca bronzului este ilustrată printr-o colecție de topoare și măciuci din piatră, descoperite în diferite localități din Gorj, topoare de aramă (Cultura Verbicioara), fibule. Topoarele de bronz tip „celt”, descoperite la Săcelu, Căpreni etc., au fost prezentate alături de un frumos tipar executat în piatră și folosit la turnarea lor. Pentru a ilustra și mai bine acest proces al metalurgiei bronzului, au fost expuse în vitrină și două turlă de bronz.

Un loc central ocupă depozitul de topoare de tip celt și seceri, descoperit la Drăguțești, județul Gorj, el fiind, dealtfel, singurul depozit de acest gen descoperit în județ.

Pentru a sugera vizitatorului permanența noastră pe aceste meleaguri, au fost expuse două statuete din lut ars descoperite la Cîrna (Cultura Gîrla Mare), alături de o frumoasă vestă populară gorjenească, motivele decorative ce o împodobesc fi-

ind parcă inspirate din decorul existent pe statuete.

În general, toate materialele bi- și tridimensionale prezentate pentru această perioadă atestă dezvoltarea și afirmarea civilizației materiale și spirituale a triburilor tracice din această zonă.

Prima vîrstă a fierului, *halsstatt-ul*, apare în expoziția Muzeului județean Gorj ca o continuare firească a locuirii neîntrerupte ce caracterizează istoria comunei primitive. Rețin atenția exponatele rezultate în urma cercetărilor arheologice de la Telești și Alimpești.

De o atenție deosebită se bucură prezentarea complexului proces al formării statului unitar geto-dac, privit ca un proces de durată, care începe din momentul individualizării populației geto-dacice în cadrul marelui neam traco-getic și atinge apogeul în momentul realizării statului centralizat condus de Burebista.

Un prim aspect ilustrat îl constituie cadrul economic unitar, evoluat, care a favorizat consolidarea și înflorirea în prima jumătate a secolului I î.e.n. a statului lui Burebista. Printr-un bogat material tridimensional, din care amintim cătuiele, vasele, coasele, brăzdarele de plug descoperite la Socu-Bărbătești, Turburea, Polovragi, Vîrț, Runcu, Țicleni, completat cu podoabele de la Bumbesti-Jiu, ilustrează stadiul înalt al civilizației și culturii dacice.

Textele din Iordanes și Strabon, cît și inscripția lui Acornion din Dionysopolis redau adevărata dimensiune a operei politice realizată de Burebista. Întreg spațiul rezervat ilustrării statului dac în sec. I î.e.n. este dominat de o uriașă hartă cu titlul „Statul dac centralizat și independent condus de Burebista“, redînd intensă și unitară locuire a Daciei, politica marelui rege orientată în direcția înlăturării pericolului celtic și roman.

Un alt moment important al sălii, intitulat „Lupta eroică a dacilor conduși de Decebal împotriva cîmpirii romane“, are ca suport, simbolic, reconstituirea unei metope unde este sugerat teatrul unor dramatice încleștări între daci și romani în apropierea unei cetăți fortificate dacice. Arme și citate din autorii antici completează monumentul.

Tema romanizării provinciei Dacia ocupă, de asemenea, un loc important în muzeul gorjean. Ea a fost tratată avînd în vedere atît aportul culturii materiale a populației dacice, cît și acela al culturii și civilizației romane. În expoziție, aceste idei au fost ilustrate cu materiale arheologice descoperite în așeză-

rile române rurale din Gorj. Un loc aparte îl ocupă materialele arheologice de la Bumbești-Jiu, Săcelu și Cătune. Agricultură este ilustrată cu ajutorul fiarelor de plug, rișnițelor și a altor unelte legate de această ocupație. Meșteșugurile ocupă un loc important în viața economică a provinciei, remarcându-se în-deosebi olăritul.

Dacia romană întreține puternice relații economice cu restul Imperiului roman. Sînt prezentate amfore, monede romane, fragmente de sticlă și de terra sigilata. Sînt prezentate planul termelor de la Bumbești-Jiu, fotografii din timpul cercetărilor arheologice de la Săcelu, Cătune și Pleșa. De asemenea, sînt expuse materiale de construcții, țigle, cărămizi șampilate, bucăți de mozaic, conducte de apă și de hypocaust.

Romanii au adus în Dacia nu numai o cultură materială superioară, ci și o nouă viață spirituală. În cercetările arheologice vizînd epoca romană s-au găsit elemente care ilustrează în mod convingător conviețuirea între autohtonii daci și coloniștii romani ; astfel, pe fragmente de vase descoperite la Bumbești-Jiu și Cătune apare motivul șarpelui și al brăduțului de origine dacică.

Pe teritoriul patriei noastre se dezvoltă o cultură materială autohtonă, cultură care nu este altceva decît rezultatul unui proces de evoluție a culturii materiale dacoromane. Este prezentată, în continuare, cultura materială din secolele VI—XI. Alături, o hartă a Olteniei marchează localitățile unde s-au descoperit mărturii arheologice ale intensei și permanentei locuiri a teritoriului de către populația autohtonă din secolele IV—XI. Alte vitrine prezintă ceramică, brăzdare, securi și arme din secolele XI—XIII.

Întemeierea statelor feudale românești, act de voință și capacitate politică a poporului român își găsește în muzeu o amplă și sugestivă reprezentare în concordanță cu aportul deosebit al Gorjului în acest proces. Premisele acestui act politic sînt date de Litovoi și Bărbat.

Cunoscutul document „Diploma Cavalerilor Ioaniți” menționează o serie de formațiuni politice în Oltenia și Muntenia : „țara” lui Litovoi sau „Țara Litua”, în nordul Olteniei, „Țara Severinului” și „Țara Hătegului”, cnezatele lui Ioan și Farcaș în dreapta Oltului, voievodatul lui Senesalu la răsărit de Olt. Voievodatul lui Litovoi se află în marea depresiune a Tirgu-Jiului, străbătută de râul Jiu, prelungindu-se spre apus pînă în depresiunea Tismaniei, iar la răsărit pînă la râul Olt ; în sud se întindea pînă în regiunea de cîmpie, iar în nord îngloba și ver-

santul nordic al Carpaților, ținutul Hațegului. Citatele din „Diploma Cavalerilor Ioaniți” expuse în muzeu relevă limpede stadiul dezvoltării interne a voievodatului condus de Litovoi. Astfel, sînt amintite resursele economice — agricultura, creșterea vitelor, pescuitul — precum și schimburile comerciale.

Într-un tablou, compoziție executată de Constantin Florescu, expus în muzeu, este redată lupta voievodului Litovoi și a fratelui său, Bărbat, împotriva oastei maghiare. Voievodatul lui Litovoi era o formațiune politică puternică, dispunînd de o oaste bine organizată, capabilă să înfrunte oastea feudală a regelui maghiar.

Basarab I, continuatorul politicii lui Litovoi și Bărbat, prin extinderea granițelor Țării Românești la Dunăre și mare și prin bătălia de la Posada (1330), în care regele maghiar, Carol Robert de Anjou, este înfrînt, se identifică cu însuși începutul statului feudal independent.

Fotocopii și citate din „Cronica pictată de la Viena” exprimă reușita politică românească, răsunetul acesteia în Europa.

Ramură importantă a economiei medievale — agricultura este ilustrată printr-un număr mare și divers de unelte agricole (pluguri, rîșnițe, săpăligi de epocă ș.a.). Prelucrarea fierului (la Baia de Fier), numărul mare al morilor și pivelor sînt ilustrate prin documente emise de cancelaria Țării Românești.

Vișina, Tismana, Vodița, vechi ctitorii — realizări prestigioase ale arhitecturii medievale românești — sînt ilustrate prin fotografii.

Un spațiu amplu îl ocupă în muzeu problemele politice care tratează afirmarea europeană a Țării Românești, transformarea acesteia într-un bastion al luptei antiotomane a popoarelor din sud-estul Europei.

Legăturile economice, politice și culturale se constituie în premise ale formării frontului antiotoman din Balcani. Primul domn român care a inițiat frontul antiotoman este Mircea cel Bătrîn. Titulatura sa de domn al Țării Românești, de duce al Amlașului și Făgărașului, de stăpîn al Dobrogei recomandă pe Mircea ca unificator de pămînturi românești, ce prefigura, prin veacuri, prima unire politică a țărilor române sub Mihai Viteazul. Un citat din *Cronica călugărului Moxa* subliniază înversunarea bătăliei de la Rovine.

În expoziția de bază, la loc de cinste se află fotocopia monumentalei fresce care prezintă figura lui Mircea cel Bătrîn. Iar alături, pe un fundal ce redă lupta de la Rovine, este expusă harta Țării Românești, pe care sînt marcate principalele ce-

tați stavilă la Dunăre în fața expansiunii Imperiului otoman.

După domnia lui Mircea cel Bătrîn, organizarea luptei antiotomane devine cadrul politic al luptei românilor pentru unitate. De aceea, expunerea este un continuu dialog între diferite momente și personalități ale istoriei secolelor XV—XVI. Portretul lui Iancu de Hunedoara este pus alături de cel al lui Vlad Țepeș și al lui Ștefan cel Mare. Neagoe Basarab și Petru Rareș sînt prezentați ca mari susținători ai culturii. O hartă prezintă legăturile comerciale care existau între cele trei țări române în secolele XIV—XVI.

Momentul „Mihai Viteazul” își are personalitatea lui. Pe un fundal color reprezentînd harta primei uniri politice a românilor, este redat momentul intrării lui Mihai Viteazul în Alba Iulia. În expoziție marile victorii de la Stănești, Șerpătești, Putinei, Călugăreni, Tîrgoviște, Giurgiu sînt prezentate strîns legate de lupta pentru unitate națională. Deasupra momentului „Mihai Viteazul” se află emblema marelui domnitor și stema reunită a celor trei țări române. Pe spații ample sînt prezentate copii după steagul de luptă al viteazului domn, cît și copii după steagurile turcești capturate de Mihai Viteazul, ca simbol al biruinței românești. O copie a semnăturii lui Mihai Viteazul emisă în calitatea sa de voievod al celor trei țări române reunite întregeste imaginea momentului.

Forța militară, oastea de țară, existența unor prețioși colaboratori din Gorj ca frații Buzești, Stoichiță Rîioșanul, Stoica Rudeanu, Barbu cluceru sînt argumente care justifică rolul activ al Gorjului în marea epopee națională a lui Mihai.

În fluxul expozițional se sintetizează culmile maturității politice și culturale atinse de țările române sub Matei Basarab, Șerban Cantacuzino, Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir. În vitrine sînt etalate obiecte care subliniază unitatea economică și culturală a tuturor ținuturilor locuite de români.

Este surprinsă dezvoltarea unitară a artei pe teritoriul Gorjului, ca pe întreg teritoriul Țării Românești, dealtfel, mai ales în veacul al XVIII-lea, cu puternice tradiții și rădăcini în trecutul nostru cultural și artistic. Mărturie stau piesele din lemn sculptat, cu motive florale, coloane de catapeteasmă cu vulturul bicefal.

Un rol important în desfășurarea evenimentelor de epocă îl au moșnenii gorjeni, care vor forma cetele de panduri ale lui Tudor. În muzeu se pune accent pe rolul și locul țărănimii de-a lungul secolelor, în istoria frămîntată a patriei noastre. În Gorj, moșnenii, oameni liberi, reprezentau peste 60% din popu-

lație. Ei sînt prezentați în calitate de ctitori, de făuritori ai unor bunuri materiale de certă valoare artistică ; sînt redade modul lor de viață, aspirațiile lor pentru libertate și progres.

Pe un panou intitulat „Gorjul în pragul revoluției lui Tudor Vladimirescu“, sînt expuse : fotografii reprezentînd dezvoltarea edilitară a Tirgu-Jiului, un extras după lucrarea lui Alexandru Ștefulescu, *Istoria Tirgu-Jiului*, 1906, în care se relatează starea orașului la începutul secolului al XIX-lea, pecetea vorniciei județului Gorj de la 1814, mărită și desenată în tuș negru, precum și fotografii ale unor case și cule ridicate în satele Gorjului la începutul secolului al XIX-lea (casă țărăneas-că de la Cartiu, casa de la Bărbătești, cula de la Șiacu — 1820).

Un spațiu important din expoziție este destinat evocării personalității lui Tudor Vladimirescu, născut pe plaiurile Gorjului, în satul Vladimir. Alături de fotografia casei natale din Vladimir, este expusă și o fotografie de pe o stampă reprezen-tînd orașul Craiova la începutul secolului al XIX-lea, locul unde a învățat carte Tudor Vladimirescu.

Pentru a evidenția și mai bine personalitatea lui Tudor Vladimirescu, alături de documente, sînt prezentate citate din lucrările unor colaboratori ai lui Tudor Vladimirescu sau din corespondența acestuia. Ștefan Scarlat Dăscălescu îl caracte-riza astfel : „*Omul de statură mai mult decît mijlocie, sta drept, panșoș, vorba scurtă și destul de elocventă, cu aer de coman-dant ; pe atunci cînd l-am cunoscut pă fi avut 40 de ani. Netă-găduit este, că era om de inimă. Avea stofă de om mare*“.

În continuare, sînt expuse un tablou de la sfîrșitul secolu-lui al XIX-lea reprezentînd-l pe Tudor, pictura pe lemn de Giovanni, reproducerea în ceară roșie după pecetea și sigiliul inelar al lui Tudor Vladimirescu, semnătura mărită a lui Tudor, o fișă cronologică cu date și evenimente din viața acestuia, la care se adaugă și reproduceri foto după corespondența lui Tu-dor cu Glogoveanu, din perioada cînd se afla la Viena (1814), toate venind să întregască imaginea despre cel ce a fost iniția-torul și conducătorul revoluției din 1821.

Într-o vitrină, special amenajată, sînt prezentate o haină (epingea) de panduri, săbii și pistoale de epocă.

Momentul „Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladi-mirescu“, eveniment de cotitură în lupta pentru libertate și dreptate socială, pentru înlăturarea dominației străine și afir-marea drepturilor naționale ale poporului român, se impune ca una din realizările deosebite ale expoziției de istorie a Muzeu-

lui județean Gorj. Pe un perete întreg este prezentată adunarea de la Padeș din 23 ianuarie 1821, reproducere foto după desenul lui D. Stoica. În mijlocul acesteia, dominînd întreaga sală, se află tabloul color al lui Tudor Vladimirescu, reproduce-re după lucrarea lui Th. Aman. Sînt prezentate, de asemenea, fotografiile ale *Proclamației de la Padeș*, o vedere generală a Mănăstirii Tismana, primul obiectiv întărit de Tudor Vladimirescu, extrase din documentele programatice elaborate de Tudor Vladimirescu, replica steagului revoluției lui Tudor Vladimirescu, o ladă de bani folosită de panduri și un pomelnic pe piatră de fîntînă, datat 1822, ridicat în amintirea celor căzuți în revoluția din 1821, în satul Costești — Gorj, ca semn de recunoștință al gorjenilor pentru cei căzuți în revoluția condusă de Tudor Vladimirescu.

Sub titlul „Veneau cu miile ce se înrolau la Vladimirescu“ este prezentată schema organizării și înzestrării oastei revoluționare a lui Tudor Vladimirescu. Alături sînt expuse : facsimilele *Proclamației* de la 21 și 23 martie 1821, prin care Tudor cheamă pe bucureșteni la unire cu poporul pentru înlăturarea nedreptăților naționale și sociale, portretele unor colaboratori ai conducătorului revoluției (Gheorghe Lazăr, Petrache Poenaru, reproducerea scrisorii adresate de Tudor Vladimirescu mitropolitului Dionisie Lupu al Moldovei, din care se desprinde ideea unității naționale și a necesității strîngerii legăturilor dintre românii din Țara Românească și Moldova „ca unii ce sîntem de un neam, de o lege“.

Pentru întregirea expunerii evenimentelor sînt prezentate harta desfășurării revoluției de la 1821 și documente privind ecoul extern al acesteia. Despre ecoul revoluției în Transilvania ne vorbește circulara lui Paul Bányffy, guvernatorul Transilvaniei, către autoritățile din comitatele Alba de Sus, Alba de Jos, Turda și Sebeș și din districtul Brașovului, expusă în muzeu, în care se cere a se lua măsurile împotriva manifestărilor de agitație ca urmare a pătrunderii spiritului revoluției lui Tudor Vladimirescu în Transilvania.

Pentru a prezenta dezvoltarea economică a județului Gorj în prima jumătate a secolului al XIX-lea, sînt expuse, în fotocopie, documente în care sînt consemnate principalele întreprinderi manufacturiere existente, un tabel cu date privind dezvoltarea edilitară a orașului Tîrgu-Jiu, stema județului Gorj de la 1841, în original, schița orașului Tîrgu-Jiu de la mijlocul secolului al XIX-lea, o fotocopie redînd centrul orașului, alături de alte materiale tridimensionale ; toate vin să

întregească imaginea vizitatorului despre perioada respectivă.

Prezentînd revoluția de la 1848 ca un proces unitar, în expoziție se află portretele conducătorilor revoluției din cele trei provincii românești, harta țărilor române pe care sînt localizate principalele centre revoluționare și localitățile unde au avut loc lupte armate, fotocopia „Proclamației de la Izlaz”. Un loc aparte îi este dedicat generalului gorjean Gheorghe Magheru, conducătorul taberei de la Rîureni, unde peste 30 000 de țărani din toate județele Olteniei așteptau gata să apere cu singele lor libertatea și pămîntul țării.

Urmare directă a luptei maselor populare, unirea Țării Românești cu Moldova, primul pas spre înfăptuirea statului național român modern, se înscrie ca opera energetică a întregului popor român. Vizitatorul poate să urmărească la acest moment materiale documentare legate de activitatea desfășurată de cercurile unioniste din Oltenia, contribuția de seamă la realizarea unirii din 1859, litografia Adunării divanelor ad-hoc din 1857, în care apar și deputații județului Gorj, portretul lui Ion Roibu, deputat țaran din Novaci, alături de telegrama lui Mihail Kogălniceanu, adresată prefectului de Gorj pentru sprijinirea candidaturii lui Ion Roibu.

Pe un fundal fotografic ce redă bucuria mulțimii la vestea proclamării unirii, este prezentat tabloul color al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, telegrama de felicitare a magistraților de Gorj adresată domnitorului referitor la politica dusă pentru apărarea drepturilor și autonomiei țărilor române față de Poartă (1862), medalii comemorative, fotografia lui Mihail Kogălniceanu, colaboratorul de seamă al domnitorului. Un spațiu important este afectat prezentării în muzeu a politiciii reformatoare întreprinse de domnitorul Alexandru Ioan Cuza pentru consolidarea statului național unitar român.

Un alt moment crucial din istoria poporului nostru, cucerirea independenței de stat a României, este ilustrat la loc de cinste în muzeu. Pe un fundal fotografic color, redînd un aspect din timpul luptelor pentru cucerirea redutei Grivița, domină tricolorul, pe care sînt aplicate cuvintele rostite de ministrul de externe al României, Mihail Kogălniceanu, la 9 mai 1877 : „*Sintem independenți, sintem națiune de-sine-stătătoare*”. Sînt prezentate, apoi, schițele bătăliilor de la Plevna, Rahova, Vidin, portretele comandanților oștirii române, o reproducere după cromotiografia referitoare la căderea Plevnei, bombardarea Vidinului și defilarea armatelor române pe sub Arcul de triumf din București.

Sînt redată extrase din presa străină referitoare la vitejia de care a dat dovadă armata română pe c mpul de luptă.

Pe un panou special, într-o tratare unitară, este prezentat materialul legat de participarea Gorjului în războiul de independen   : fotografia reprezent nd  arja escadronului de Gorj la Vidin sub comanda c ptanului C. Lecca, din 17 octombrie 1877, portretul c ptanului C. Lecca, citate din raportul către domnitorul Carol I, al comandantului corpului, colonelul Slăniceanu, care a descris pe larg desf  urarea opera iunii, apreciind contribuția decisivă a c l ra ilor gorjeni la  nfr ngerea inamicului. Documentele ruse ti consemnează  i ele că la ocuparea statului Vidin *„au căzut în m na românilor toate bagajele  i muni iile  i alimentele turcilor. Escadronul de Gorj a fost admirabil“*. Sînt expuse apoi fotografii  i brevete ale unor veterani gorjeni participanți la război, numeroase decora ii, semn al vitejiei de care au dat dovadă gorjenii pe c mpurile de luptă, pentru cucerirea independen ei.

Alături de victoriile ob t nute de armata română pe c mpul de luptă împotriva Imperiului otoman, este evidențiat efortul material  i uman cu care poporul a participat la cucerirea independen ei de stat, în anii 1877—1878. Prin rechizi ii  i transporturi,  ncartiruir  de trupe  i subscrip ii pentru cumpărarea de arme, prin importante dona ii în bani  i ofrande, popula ia civilă a participat efectiv la ob tinerea victoriei.

 n continuare, sînt prezentate materiale ce ilustrează dezvoltarea economică a județului Gorj în contextul general al progresului României (fotografii, documente, grafice, publica ii).  n această perioadă, proletariatul se afirmă tot mai puternic drept cea mai avansată clasă a societății, purtătoare consecventă a idealurilor de progres, de eliberare socială  i națională a poporului român. Un grafic redă numărul muncitorilor din județul Gorj după recens m ntul din 1890. Sînt prezentate apoi ziare  i reviste cu orientare progresistă ca : „România viitoare“ (1880), „Contemporanul“ (1881), „Revista socială  i drepturile omului“.

Sînt prezentate, de asemenea, materiale legate de activitatea desfășurată de muncitorii gorjeni care, de i pu ini la număr, s-au încadrat în procesul de organizare  i consolidare a mi c rii socialiste  i muncitore ti. Sînt expuse statutele  i documentele de  nfiin are a primelor organiza ii cu caracter de întrajutorare : Societatea „Ajutorul“, 1890,  i Societatea „Unirea“, 1893.

Concomitent cu mișcarea muncitorească a apărut și s-a dezvoltat și în Tg.-Jiu mișcarea socialistă. În muzeu sînt expuse materiale care atestă înființarea unui cerc socialist, numit Societatea „Progresul” (științe, literatură, sociologie, dezvoltarea și răspîndirea lor), cît și portretele lui Alexandru Silviu Trușcă, inițiatorul și conducătorul acestui cerc, prietenul lui Constantin Dobrogeanu-Gherea, Nicolae Codreanu și dr. Russell.

Crearea P.S.D.M.R., în anul 1893, evocată în muzeu, a deschis era organizării politice a clasei muncitoare la scară națională, a afirmat cu putere rolul clasei muncitoare, ca forța socială cea mai progresistă, în dezvoltarea națiunii noastre pe calea progresului și civilizației.

Vizitatorul poate urmări, în continuare, materiale care atestă dezvoltarea edilitar-urbanistică a orașului Tîrgu-Jiu la sfîrșitul secolului al XIX-lea.

Mișcarea culturală din județul Gorj este prezentată și ea în expoziție. Alături de fotografiile celor mai de seamă intelectuali ai timpului : Alexandru Ștefulescu, Iuliu Moisil, Ștefan Bobancu, Ion Haiducescu, sînt expuse, în original, lucrări editate de Tipografia lui N.D. Miloșescu, înființată la Tîrgu-Jiu în anul 1880 : revistele „Jiul”, „Șezătoarea săteanului”, „Zorile”, „Lumina satelor”, „Amicul poporului”, alături de lucrările lui Alexandru Ștefulescu *Istoria Tîrgu-Jiului, Gorjul istoric și pitoresc etc.* Activitatea desfășurată de acești iubitori a dus la afirmarea Tîrgu-Jiului în viața spirituală a întregii țări.

Expunerea continuă cu prezentarea șirului neîntrerupt al mișcărilor și frămîntărilor țărănești care vor culmina cu marea răscoală din primăvara anului 1907. Izbucnită la capătul unui neîntrerupt lanț de mișcări țărănești, răscoala din 1907 constituie urmarea firească a frămîntărilor de veacuri ale țărănimii pentru pămînt și libertate, împotriva asupririi și nedreptății sociale. Pe bază de documente este prezentată extinderea răscoalei în județul Gorj, un grafic cu principalele sate răscolate din județ, alături de portretele unor țărani participanți la răscoala din 1907.

Pentru tratarea participării României la războiul din 1916—1918, sînt expuse fotocopii ale Tratatului de alianță din 5 august 1916, fotografii ce redau trecerea Carpaților de către armata română, trofee capturate de trupele române în urma contraatacului dat de trupele Diviziei a II-a la nord de Tîrgu-Jiu, în toamnă 1916.

Sala este dominată de momentul dedicat înclășărilor de pe Valea Jiului, intitulat sugestiv „Rezistența eroică în fața armatelor invadatoare“. Pe un ancadrament fotografic reprezentînd *Poarta sărutului*, ridicată de Constantin Brâncuși la Tîrgu-Jiu, în memoria celor care s-au jertfit pentru victorie în primul război mondial este prezentată, la dimensiuni mari, o fotografie după desenul reprezentînd bătălia de pe Podul Jiului, peste care sînt aplicate 70 de portrete ale unor viteji din Regimentul 18 Gorj, care au luat parte la luptă de-a lungul Defileului Jiului, alături de generalul Ion Dragalina, ce și-a jertfit viața pe aceste locuri.

Izbînda de arme, în înclăștarea de la Podul Jiului, la 14 octombrie 1916, a pus la loc de cinste, în istoria țării, spiritul de jertfă și dragostea de patrie a gorjenilor, vrednici urmași ai pandurilor lui Tudor. Pentru unitatea de simțire, sacrificiul și curajul desăvîrșit dovedit de cetățenii orașului Tîrgu-Jiu cu prilejul luptelor de la Podul Jiului, din ziua de 14 octombrie 1916, orașul a fost decorat cu „Virtutea militară de război“ cl. I, medalie expusă în muzeu, împreună cu extrase din ziarul „Gorjanul“, care atestă acest fapt.

Este prezentată, de asemenea, contribuția populației rămase în teritoriul vremelnice ocupat la lupta pentru eliberarea țării, mișcarea de rezistență condusă de sublocotenentul în rezervă Victor Popescu, care și-a desfășurat activitatea în ținuturile Gorjului și Mehedințului. Portretul lui Victor Popescu, alături de *Proclamația* dată de acesta în martie 1917, prin care chema la luptă (*Fraților români! Soldaților! Trăim timpuri grele și vom trăi și mai rău dacă nu ne vom uni...*), fotocopia ordonanței prin care 11 cetățeni au fost executați la Turnu-Severin ca urmare a colaborării cu partizanii, vin să completeze imaginea despre lupta desfășurată de populația Gorjului împotriva inamicului.

De un interes deosebit se bucură panourile dedicate memoriei Ecaterinei Teodoroiu. Alături de fotografia casei natale și certificatul de naștere, sînt prezentate fotografiile ale eroinei din perioada cînd se afla la gimnaziu, o reproducere a unei poezii scrisă de Ecaterina Teodoroiu, precum și un extras dintr-o scrisoare adresată de Ecaterina Teodoroiu sublocotenentului Grigore Nicolescu, comandantul fratelui ei, Nicolae, în care spune: „*Învîingători se mai văd o dată, învîingători să fiți...*“. Alături sînt expuse: o casetă cu obiecte care au aparținut eroinei, brevetul de decorare a Ecaterinei Teodoroiu cu medalia

„Virtutea militară de război“, cl. a II-a, fotocopie a ordinului de zi nr. 1 dat pe Regimentul 43/59 infanterie, de către comandantul acestuia, colonelul Constantin Pomponiu, la moartea Ecaterinei Teodoroiu, în care eroina este caracterizată astfel : „*Pildă rară a unui cald entuziasm, unit cu cea mai stăruitoare energie, aceea pe care unii au numit-o cu drept cuvânt — Eroina de la Jiu, și-a dat jertfa supremă, lipsită de orice trufie, de orice deșartă ambiție, numai din dragostea de a apăra pământul țării*“.

În aceeași sală este ilustrat momentul de apogeu, formarea statului național român unitar, prin unirea Transilvaniei cu România, la 1 Decembrie 1918. Aici sînt expuse, pe lângă alte materiale, fotografiile ale articolelor ce apar în presa din Tirgu-Jiu, *Sărbătoarea cea mare, Alba Iulia istorică* etc., care evidențiază entuziasmul gorjenilor la vestea realizării unirii.

În cadrul prezentării culturii interbelice, un loc important a fost rezervat evocării marelui sculptor Constantin Brâncuși, artist de talie mondială, născut pe meleagurile Gorjului, la Hobița — Peștișani. Sînt expuse fotografii înfățișându-l pe Constantin Brâncuși la diferite vîrste, alături de fotografiile color ale operelor : *Coloana infinită, Masa tăcerii, Poarta sărutului*, ridicate în Tirgu-Jiu, în anul 1937, de Constantin Brâncuși, în memoria celor care s-au jertfit pentru eliberarea țării în războiul din 1916—1918.

Alături se află portretele lui Tudor Arghezi, Ion Popescu-Voitești, geolog din Bălănești-Gorj, astronomului Victor Daimaca și ale altor gorjeni de seamă care și-au adus contribuția, prin valorile create la îmbogățirea tezaurului național.

Sînt expuse în ordine o serie de numere din „Bilete de papagal“ ale lui Tudor Arghezi, din revistele editate pe plan local : „Amicul tinerimii“, „Revista învățătorimii gorjene“, „Buciumul“, „Foaie populară“, tipărită în comuna Brădiceni-Gorj etc.

Un alt panou a fost rezervat prezentării unor personalități culturale românești care au avut strînse legături cu Gorjul : Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, C. Brăiloiu, George Enescu.

Viața economică, socială, politică, culturală a poporului român, în perioada ce a urmat unirii din 1918, a cunoscut o dezvoltare ascendentă, se naște o vie efervescentă politică, în centrul căreia un rol tot mai important îl joacă clasa muncitoare, clasa cea mai avansată a societății.

Evenimentul de seamă care a avut loc în viața clasei noastre muncitoare, făurirea Partidului Comunist Român, la

8 Mai 1921, i-a fost rezervat un spațiu important. Sînt expuse aici documente, ziare, fotografii, texte care înfățișează etapele principale ale acestui moment.

Alături de numărul ziarului „Socialismul“ (fotocopie), în care au fost prezentate lucrările din 8 și 9 mai 1921 ale Congresului, sînt expuse fotografiile lui Mihail Cruceanu, C. Ivănuș și D. Grofu, militanți de frunte ai mișcării noastre comuniste.

Expunerea continuă cu prezentarea puternicelor mișcări revoluționare din anii 1932—1933, culminînd cu grevele muncitorești din februarie 1933.

Expoziția evidențiază participarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, delegat al tineretului Capitalei, la procesul greviștilor din 1934, de la Craiova, arestarea acestuia de către siguranță în ziua de 25 iunie 1934, în momentul cînd încerca să pătrundă în sala de judecată a Consiliului de război al Corpului I Armată, Craiova, pentru a depune mărturie în apărarea conducătorilor luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști.

Pe panourile următoare este prezentată activitatea desfășurată de Partidul Comunist Român pentru mobilizarea maselor populare în vederea apărării independenței și integrității teritoriale a țării. Marea demonstrație de la 1 Mai 1939 a evidențiat cu putere hotărîrea eroice a clasei muncitoare de a se opune fascismului și politicii de război, de a apăra interesele naționale ale României.

În continuare, expoziția prezintă împrejurările deosebit de complexe ale vieții interne și internaționale ale anilor 1939—1940, tîrîrea țării în război.

Expoziția evidențiază ajutorul prețios dat de statul nostru poporului polonez. Sînt expuse documente care atestă înființarea unui lagăr la marginea de nord-vest a orașului Tîrgu-Jiu, pentru asigurarea cazării și condițiilor de viață refugiaților polonezi care, după atacul mișelesc al hitleriștilor împotriva Poloniei, trecuseră în România, bucurîndu-se de ospitalitatea autorităților și de solidaritatea populației.

Fotografii ale polonezilor în lagărul de la Tîrgu-Jiu, în diferite excursii organizate la Tismana sau Bumbești-Jiu, un album cuprinzînd peste 250 de imagini ce redau aspecte din activitatea zilnică, desfășurată de polonezi în perioada cît au stat în lagăr, vin să ilustreze ospitalitatea de care s-au bucurat refugiații polonezi în lagărul de la Tîrgu-Jiu.

Odată cu instaurarea dictaturii militaro-fasciste în România s-a dezlănțuit o puternică prigoană împotriva forțelor democratice antifasciste dar, mai ales, împotriva comuniștilor, țara a fost împinzită de închisori și lagăre. Au fost aruncați aici numeroși luptători comuniști și antifasciști.

Un spațiu amplu de expoziție este alocat prezentării luptei desfășurate de comuniștii internați în lagărul de la Tîrgu-Jiu. Sînt expuse note ale administrației lagărului către Direcția Generală a Poliției, în care se specifică faptul că internații politici care lucrau pe Valea Jiului au reușit să satisfacă legături cu localnicii, cu mișcarea de rezistență din afară, fotografii cu aspecte din lagăr și din diferite ateliere în care lucrau comuniștii.

Pe un fundal realizat de fotocopii ale listelor de internare, sugerînd vizitatorului mulțimea celor închiși, sînt expuse documente care atestă condițiile grele la care erau supuși comuniștii din lagăr, fotografii ale caselor din Tîrgu-Jiu sau împrejurimi, unde au lucrat internații și au stabilit legături cu mișcarea de rezistență din afară, o fotografie reprezentîndu-l pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în lagărul de la Tg.-Jiu, corespondență secretă dintre internații politici și mișcarea comunistă din afară.

Sînt expuse, în vitrine special amenajate, obiecte care au aparținut unor internați politici, corespondență din lagăr, cărți studiate de comuniști în lagăr, obiecte lucrate de internați, în lemn și alabastru. Atrag în mod deosebit atenția obiectele care au aparținut lui Tudor Arghezi, din perioada cînd se afla în lagăr.

Poziția fermă a Partidului Comunist Român, organizarea luptei active împotriva războiului, a activității de sabotare a mașinii militare hitleriste, organizarea luptei de partizani sînt prezentate în expoziția Muzeului județean pe baza unor fotografii și documente de epocă.

Rezistența crescînd organizată în țară, repetatele înfrîngeri ale armatelor hitleriste și ale sateliților Germaniei au creat condițiile necesare trecerii la înfăptuirea insurecției armate, la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944, care constituie momentul dominant al sălii consacrate perioadei 1940 — mai 1945. Sînt prezentate documente și fotografii care atestă activitatea desfășurată de comuniști, de întregul popor în vederea nimicirii forțelor hitleriste și eliberarea teritoriului străbun.

O hartă marchează luptele purtate de armata noastră împreună cu armata sovietică pentru eliberarea țării. De asemenea este prezent filmul desfășurării operațiunilor militare din timpul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. Arme, uniforme și alte obiecte, care au aparținut unor participanți gorjeni la războiul antihitlerist, întregesc imaginea eroicelor lupte duse de ostașii români pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei de sub dominația hitleristă.

Victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a inaugurat epoca unor profunde transformări democratice și revoluționare în societatea românească. Pe un spațiu larg este prezentat acest proces revoluționar, înnoitor pe meleagurile gorjene : lupta maselor populare conduse de Partidul Comunist Român pentru democratizarea aparatului de stat, pentru instaurarea unui guvern al F.D.N., aplicarea reformei agrare în martie 1945. Este reliefat efortul intens al gorjenilor în munca de refacere economică.

Proclamarea Republicii Populare Române, la 30 decembrie 1947, încheie un îndelungat proces revoluționar.

În continuare, sînt prezentate în muzeu momentele cele mai importante, reprezentative în edificarea societății socialiste. Pe spații ample, în condiții grafice moderne, sînt ilustrate evenimentele politice de o însemnătate primordială în viața partidului și poporului.

Evoluția economico-socială a județului Gorj, în anii construcției socialiste, este prezentată pe bază de grafice și fotografii, în ultimele două săli ale muzeului. Materialele prezentate arată saltul calitativ superior la care s-a ajuns în economia județului Gorj, pe baza aplicării cu consecvență a politicii de dezvoltare armonioasă a tuturor zonelor țării, a creării în fiecare județ a unor structuri moderne de producție.

Județul Gorj s-a înscris, îndeosebi în perioada ce a urmat celui de-al IX-lea Congres al Partidului, pe traiectoria unor prefaceri complexe, fără precedent, căpătînd în acești ani o personalitate distinctă în tabloul economiei naționale.

Ca urmare a materializării unui mare volum de investiții în județul Gorj, s-a creat în scurt timp o structură de producție complexă, prioritară fiind, corespunzător rezervelor existente, ramurile industriei miniere, energetice, petroliere și materialelor de construcții. Sînt prezentate în expoziție fotografii ale termocentralelor de la Rogojelu și Turceni, cele mai mari din țară, ale zonelor de exploatare a cărbunelui : Rovi-

nari și Motru, aspecte ale Combinatului de lianți și azboei-ment Bîrsești, ale Combinatului de prelucrare a lemnului, ale Întreprinderii de utilaj minier Rovinari și Tîrgu-Jiu, ale Întreprinderii de articole tehnice din cauciuc și cauciuc regenerat din Tîrgu-Jiu, ramură nouă în cadrul industriei județului, ale Întreprinderii de sticlărie-menaj Tîrgu-Jiu etc.

Progresele înregistrate de agricultura gorjeană în acești ani sînt ilustrate prin fotografii ce surprind aspecte din livezile județului, de la fermele și complexe zootehnice de la Pojogeni, Scoarța și Întreprinderea avicolă Tîrgu-Jiu. Graficele ce însoțesc fotografiile indică creșterea producției vegetale și animale în diferite sectoare agricole. Importante realizări s-au obținut în domeniul ocrotirii sănătății, cît și în activitatea cultural-artistică.

Rezultate deosebite s-au înregistrat în acești ani și în domeniul învățămîntului, iar succesele înregistrate în opera de creștere a bunăstării populației județului sînt ilustrate prin noile construcții ridicate în municipiul Tîrgu-Jiu (cartierele 9 Mai, Grivița, Debarcader, C.A.M. Sala de sport, grădinițe, școli, laboratoare, Casa de cultură a tineretului), precum și în celelalte localități ale județului.

Grija deosebită acordată de partidul și statul nostru socialist dezvoltării județului Gorj, de dezvoltare prioritară a industriei, de valorificare superioară a resurselor locale și a forței de muncă, de creșterea ritmului de dezvoltare a celorlalte ramuri economice este ilustrată de fotografiile color ce surprind vizitele efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului nostru, la diferite obiective economice din județ.

Un loc de seamă în expoziție îl ocupă ilustrarea politicii internaționale a statului nostru de realizare a unui sistem tra-
inic de pace, dezarmare, lichidare a subdezvoltării și decalajului între state, de destindere și cooperare cu toate statele lumii.

Ultima parte a expoziției se încheie cu momentul „Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, 19—22 noiembrie 1979”, eveniment care a intrat în istoria țării, în conștiința poporului României socialiste ca un fapt istoric de ample și profunde semnificații.

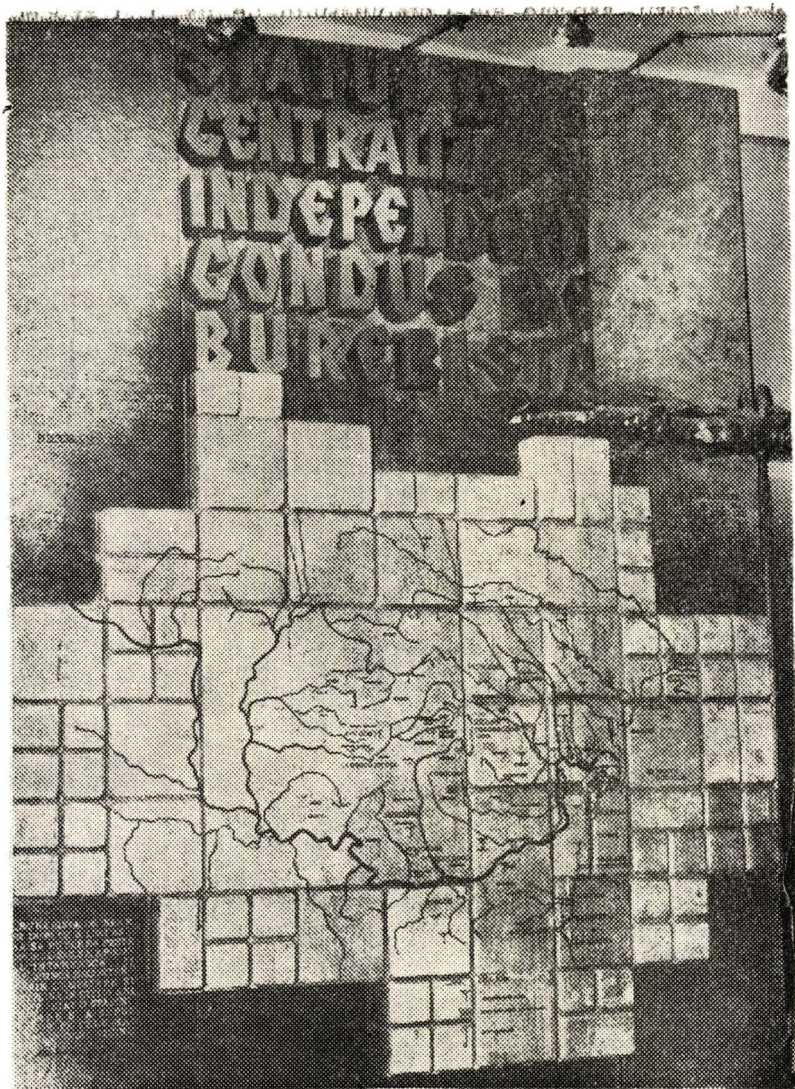

Foto 1 : Statul dac sub conducerea lui Burebista

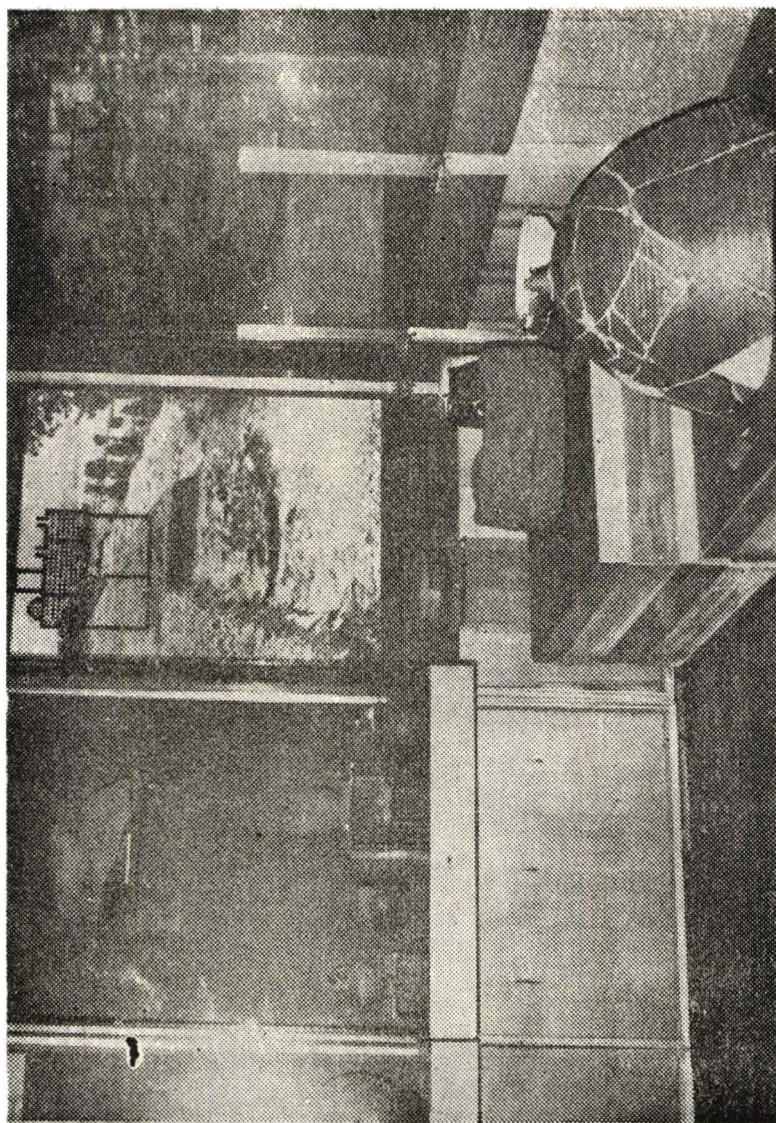

Foto 2+3 : Urme de cultură materială din timpul stăpînirii ro mane în Dacia

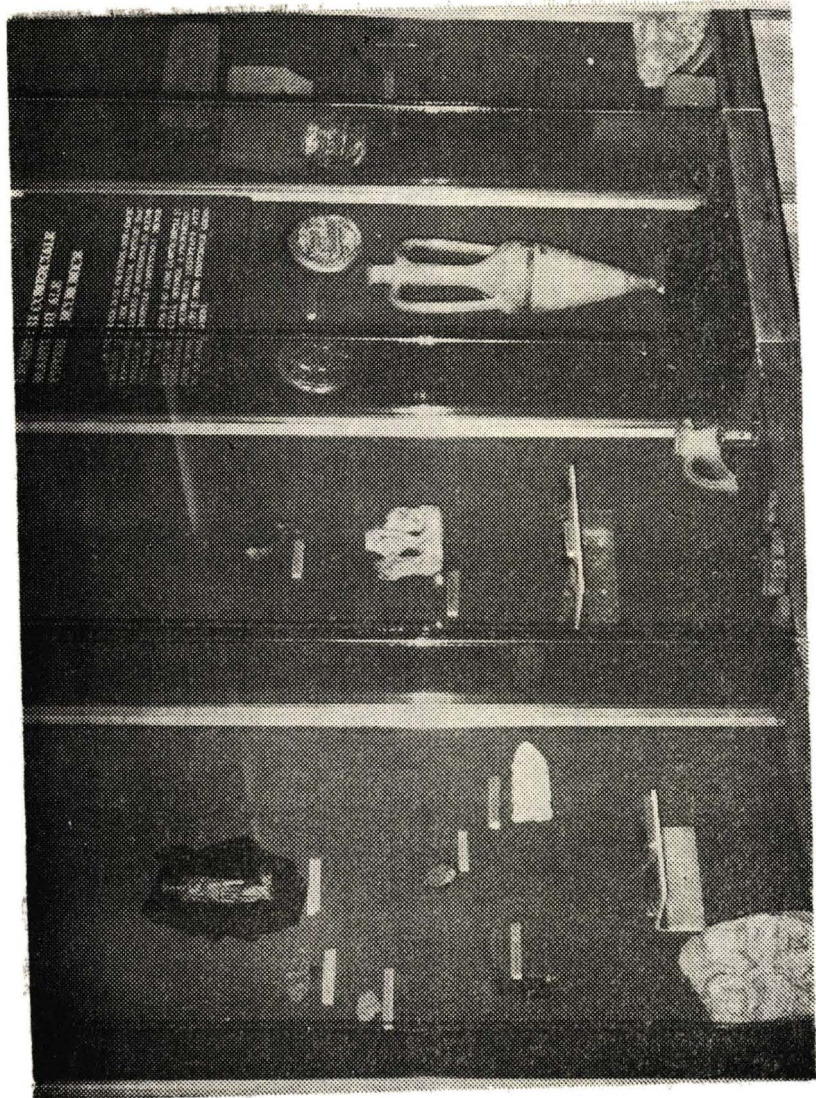

Foto 4: Aspecte ale luptei pentru independență în timpul lui Mircea cel Bătrân

Foto 5 : Tudor Vladimirescu, eroul redeşteptării naţionale

Foto 6 : Cucerirea independenței naționale

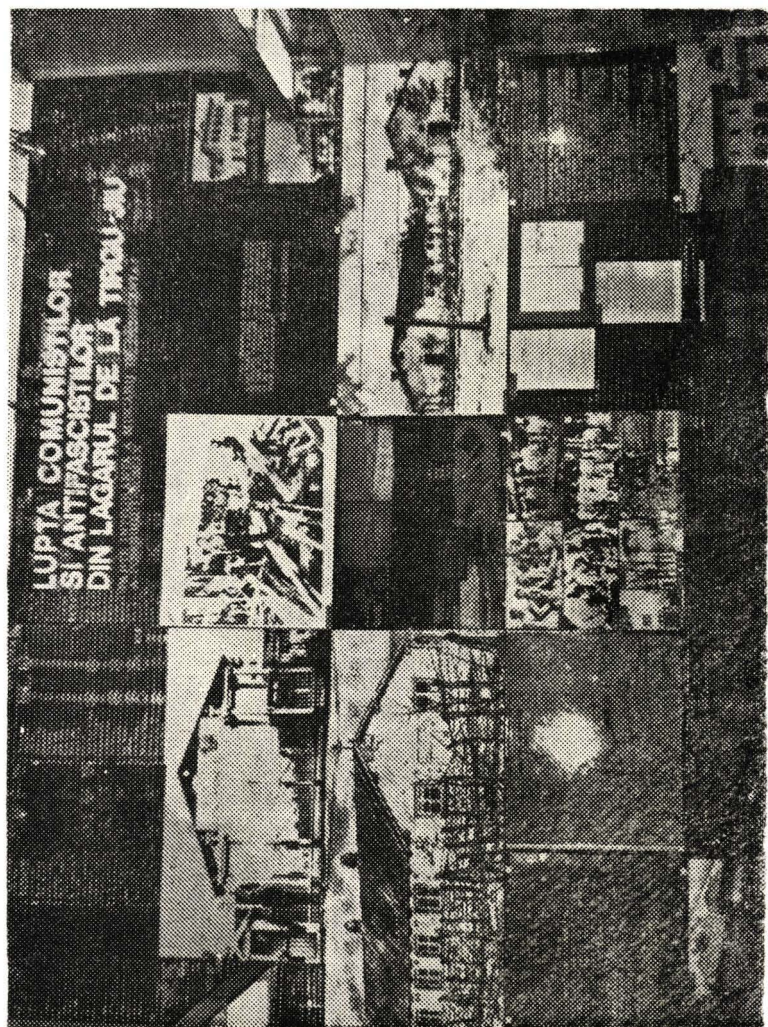

Foto 7 : Rezistența eroică de la Podul Jiului, 14 octombrie 1916.

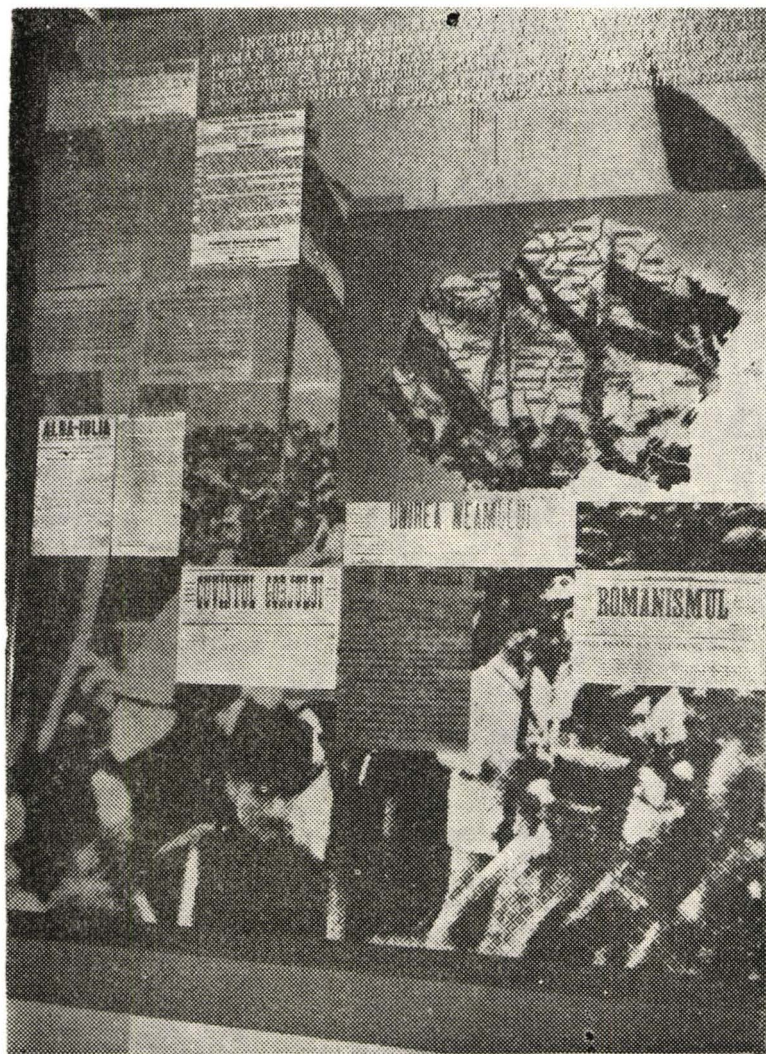

Foto 8 : Făurirea statului național unitar român

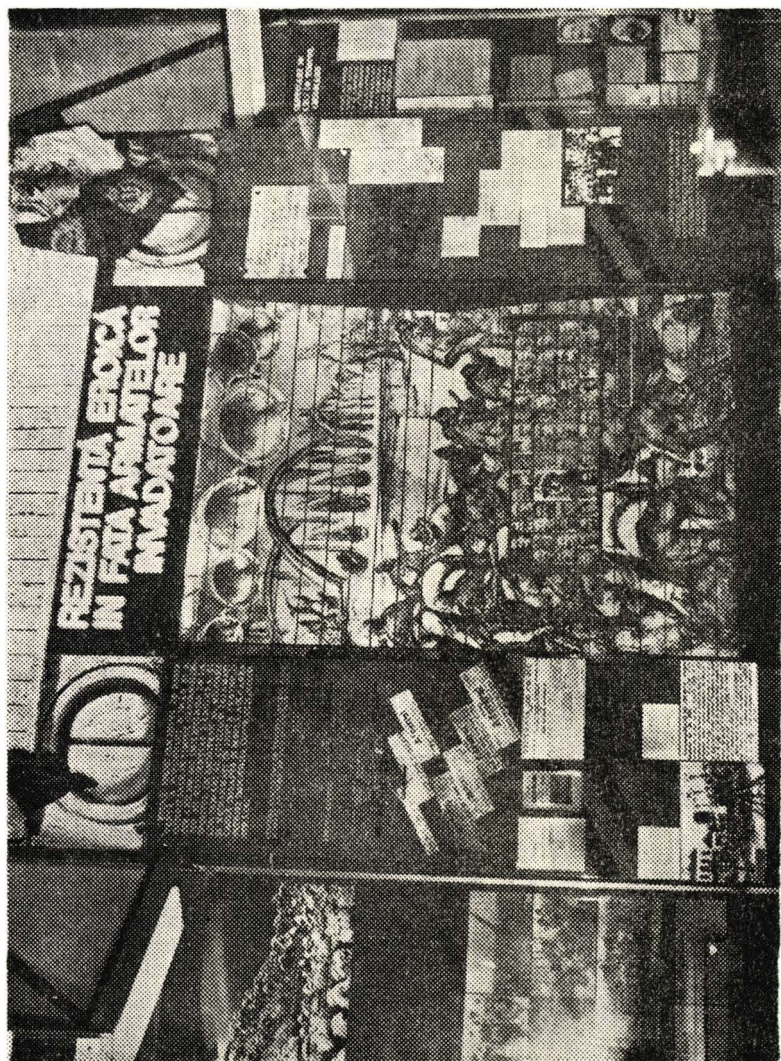

Foto 9 : Aspecte ale luptei comuniștilor și antifasciștilor din perioada 1940—1944

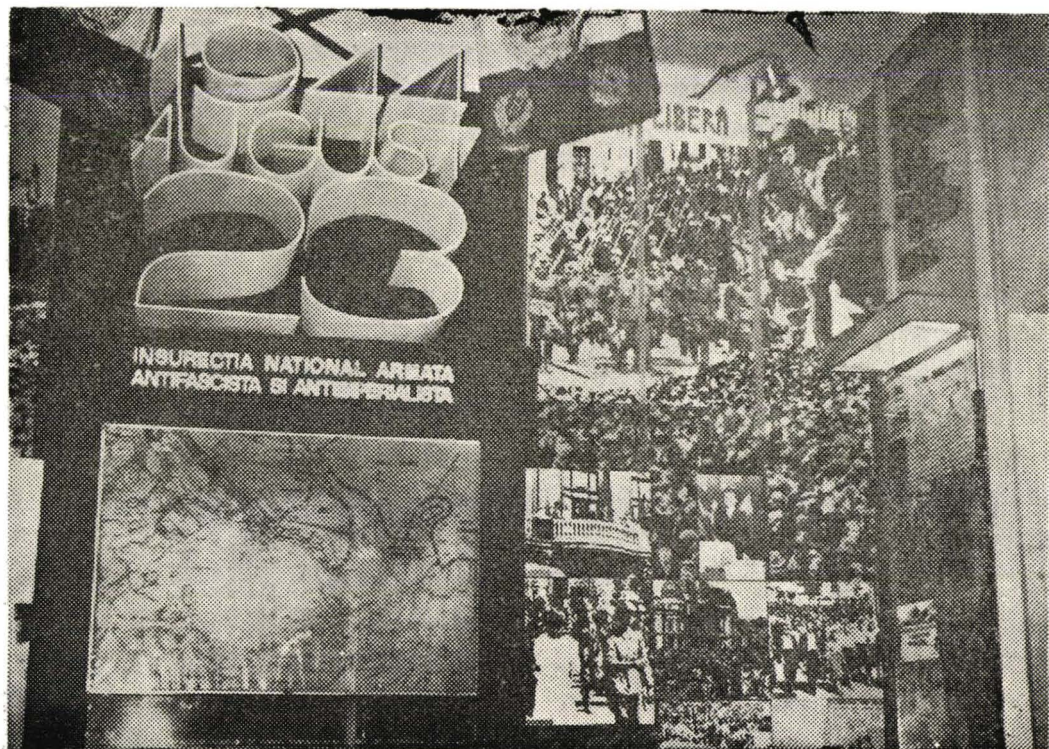

Foto 10: Victoria insurecției din august 1944 a declanșat revoluția de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă

CONGRESUL AL XII-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN 19-22 NOIEMBRIE 1979

Foto 11: Congresul al XII-lea al Partidului Comunist Român, moment important în istoria patriei și a partidului

Foto 12 : Gorjul pe coordonatele dezvoltării contemporane